

KAPALI GİYİME ZORLANMA NEVROZ ETKENİ MİDİR?

ARSAN, C., ÖKLÜ, D., YILDIRIM, N.

ÖZET : 1923'ten beri laik bir devlet olan Türkiye'nin halkı İslam dininin kadınların hemen hemen tümüyle örtünmeleri kuralı konusunda en modern ve en muhafazakar kutuplar arasında çeşitlilik göstermektedir. Ana-babalarından daha liberal olmaları nedeniyle ergenlik çağındaki birçok kız, örtünme konusunda zorlanmanın yalnızlık, mutsuzluk ve gücenkilik yaratarak nevroza yol açabileceğini varsayımlayan yazarlar büyük kentte yaşayan iki grup (her ikisinde de n=60) Türk ev kadınının özgeçmişlerinde bu psikososyal stresörün sıklığını karşılaştırmışlardır. Her iki gruptaki kadınlar yaş, öğrenim, sosyal statü (alt sınıfın üst kesimi ve orta sınıfın alt kesimi), gelir ve en az bir çocuk sahibi olmak bakımlarından benzer nitelikte ve medeni hal bakımından eşit durumdaydı. Kapalı giyinme öyküsü bulunan kadın sayısı nevrozlular grubunda 25 (%35) olup kontrol grubunda 15 (%25) idi.

ABSTRACT : Cevdet ARSAN, Deniz ÖKLÜ, Nuray YILDIRIM, Dokuz Eylül University, Faculty of Medicine. Is enforced modest a cause of neurosis?

The people of Turkey, a secular state since 1923, are variegated between the most modern and the most conservative poles in regard to Islamic rule of covering and veiling the women almost totally. Being more liberal than their parents many girls in adolescence find themselves in disagreement with their parents about modesty. Hypothesizing that enforced modesty may bring about neurosis in women by causing aloneness, unhappiness and resentment, authors compared the frequency of this psychosocial stressor in the personal histories of two group (n=60 in each) of Turkish housewives living in a big city. The women in both groups were similar in age, education, social status (upper low and lower-middle classes) and income and matched in marital status. They all had at least one child. The numbers of women with histories of enforced modesty were 25 (35%) in the groups of neurotics and 15 (25%) in the control groups (p > 0.05).

Prof.Dr.Cevdet ARSAN, Dr.Deniz ÖKLÜ, Dr. Nuray YILDIRIM. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı.

Key words : Modesty, Turkish women, etiology of neuroses, psychosocial stressors, societal transition, coercion, supression of sexuality.

Anahtar Sözcükler : Kapalı giyim, Türk kadını, Nevrozların etiyolojisi, psikososyal stresörler, toplumsal değişim, zorlanma, cinselliğin baskılanması.

Yakın zamana kadar Ülkemiz nüfusunun büyük bölümü köy ve kasabalarda geleneksele yakın biçimde yaşamaktaydı. Şimdi nüfusun yarısı kentlerde yaşamaktadır. Kent ailelerinin genç çocuklarının Batı türü yaşayışa hiç değilse giyim konusunda özendikleri ya da Batı modalarına uygun giyinmek istedikleri bir gerçektir. 1923'te lâik bir devlete dönüşüncüye kadar İslam dininin tesettür (örtünme) kuralını kesinlikle uygulamış bir toplum, kentli genç kızlara giyim konusunda ancak bir oranda serbestlik tanımış olup çoğu ailelerde bu konuda kuşaklar arası bir uçurum oluşmuştur. Bu görüş farklılığı genç kızların engellenmelerine, früstre olmalarına ve üzülmeye gücünmelerine ve dolayısıyla nevrotik bozukluklara yol açabilir. Genç kızın ailesinin normlarını kabul ettiği hallerde ve ana-babanın gence uyduğu durumlarda ise sorun bulunmayacaktır.

İçinde bulunduğumuz 1986 yılında kızlar için uygun sayılan giyimde açıklık ölçüsünün kent nüfusunda değişkenlik gösterdiği bilinmektedir. Bir kutuptaki askılı bluz ve şort ile öteki kutuptaki el ve yüz dışındaki bölümleri kapatan giyim biçimi arasında çeşitli derecelerde açıklık normlarını benimseyen bireyler bulunduğu görülmektedir. Kolsuz elbiseyi kesinlikle uygunsuz bulup reddeden İzmirli genç bir mühendis uzun kollu elbisenin zorlanmasını "yobazlık" saymıştır, kendisine göre benimsenebilecek en açık giyim kısa kollu elbise niteliğinde olabilir.

Ülkemizde ana-baba tarafından kapalı giyinmeye zorlanma olgusu erkeklerin değil genç kızların karşılaştıkları bir stresördür (1). Kadınlara ilişkin cinsel namus konusundaki tutuculuğun ve baskının azalmasıyla giyim konusunda kısıtlanma olgularının da azalacağını tahmin ediyoruz.

Kentte alt sınıfın üst ve orta sınıfın üst kesimlerinde kırsal değerlerden kopmamış ana-babalarla, onların daha öğrenimli veya Batılılaşmaya özentili çocukları arasında kızların giyim konusunda kuşaklar-arası görüş farklılığı toplumun başka kesimlerinde olduğundan daha büyüktür. En alt kesimde genç kızların da gelenekselliği bırakmadığını, daha yukarı kesimde ise ana-babanın da genellikle modern

görüŖlere sahip olduğunu sanıyoruz. ÇatıŖma olduğunu belirttiğimiz kesimde ana-babanın kızlarını kapalı giyinmeye zorlamalarıyla kızlarında nevroz oluŖmasına neden olabilecekleri ya da katkıda bulunabileceklerini varsayımlıyoruz.

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu amaçla 60 nevrozik (DSM-III kriterleri ile) kadını, kontrol deneği olan 60 kadınla karđılaŖtırdık. RaŖgele seğilmiş bu kadınlar İzmir metropolünde oturan, eŖlerinin aylık kazancı (Eylül-Kasım 1985'te) 35000-95000 TL olan, en az okur-yazar, en çok orta okul bitirmiŖ olan, 21-39 yaŖları arasında bulunan, en az bir çocuklu, evli ev kadınlarıydılar. Nevroz grubunda yaŖ ortalaması 31.15 \pm 4.18, kontrol grubunda ise 29.26 \pm 4.44'tür.

D.Öklü ile denekler arasında iyi bir raport oluŖtuktan sonra kendilerine ana-baba ailelerinin giyim konusunda kısıtlamalar getirip getirmediği sorulmuŖtur.

BULGULAR

Bulgular Tablo 1'de gösterilmiŖtir.

Kadının ana-baba ailesinin, giyim konusunda kısıtlamalar getirmesi	Nevroz N= 60	Kontrol N= 60
Var	25 (%35)	15 (%25)
Yok	35 (%65)	45 (%75)
Chi kare= 3.75	ser.d.=1	P>0.05

Tablo 1. Nevroz ve kontrol gruplarında, ana-baba aileleri tarafından giyim konusunda kısıtlanma durumunun değilimi.

TARTIŖMA

Ŗansa bağlı olma oranı her ne kadar 0.05'ten büyük ise de örnekleme gruplarının biraz büyütölmesiyle bu olasılık düşürülebilir. Bu nedenle bulgular bağımsız deđiŖkenin nevroz oluŖmasına katkısı olduğu yargısına yol açmaktadır. Kontrol grubunda kapalı giyinmeye zorlanma olgusunun %25 oranında bulunması bu psikososyal stresörün o kesimde yaygınlık derecesini belirtmektedir. Daha yukarı sosyal sınıflarda bu stresörün ne oranda bulunduğu ve 10-20 yıl sonra bu kesimde bir azalma

olup olmayacağı merak konusudur. Bu bilgiler bağımsız değişkenin modernleşmeden ne oranda etkilenip azaldığını ortaya koyacaktır.

Kapalı giyinmeye zorlanma, modernleşen bir İslâm ülkesinde kuşaklar arası uçurumdan ileri gelen kültüre özgü bir stresördür. Bu kadar çok nevrotik kadının histriyonik kişilik nedeniyle ana-babanın çizgisini zorlandığını kabul etsek bile bu nevrotik kadınlarda neden bu konunun önem kazandığını gene sosyokültürel etkenlere bağlamak zorundayız (2). Kontrol grubunda %25'lik oran da bu görüşü desteklemektedir.

KAYNAKLAR

1. Arsan, C., Öklü, D.: Kadınlara psikososyal stresörler. Sağlık Hastanesi Dergisi 1987; 1 (2): 217-18.
2. Brown, G.B. Meaning, measurement and stress of life events. Stressful life events'de, Ed. Dohrenwend, B.S. ve Dohrenwend, B.P. New York, Wiley, 1974, 215-243.